

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

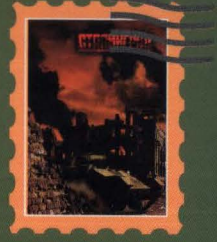
<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

()
(mekrup)

Stalingrad'dan Son Mektuplar

Çeviren: Muammer Sığircı

Stalingrad'dan Son Mektuplar

Papirüs Yayınları
Edebiyat Dizisi-Mektup
ISBN 974-8747-67-3
1. Basım, Ocak 2005

Stalingrad'dan Son Mektuplar
Çeviri: Muammer Sıgırcı

Copyright Papirüs Yayınevi, 2004

Yönetmen: Oktay Şimşek
Yayın Kurulu: İrfan Tan, İsmet Ercan, Oktay Şimşek
Düzeltilmen: Evin Okçuoğlu
Kapak, Görsel Tasarım: Papirüs Yayınevi
Baskı: Ayhan Matbaası, Yüzyıl Mah. Mat. Sit. 5.Cad. 47
Bağcılar-İstanbul, Tel: 0212 6290165

© Papirüs Yayınevi
Nur Sokak, Çınar Apt. 3/Zemin, Küçükbakkalköy - İstanbul
Tel & Faks: (0216) 572 27 59-(0212) 245 21 32
e-mail: papirus@papiruskitap.com

Stalingrad'dan Son Mektuplar

**Çeviri:
Muammer Sığırıcı**

Sunuş

"Stalingrad'dan Son Mektuplar" ın kaynağı konusunda ilginç bir öykü yazılabilirdi; sansürüyle, hafiyeleri ve zaptiyeleriyle aşırı örgütlenmiş bir parti ve savaş bürokrasisinin öyküsü.

Bu mektuplar Stalingrad kuşatmasından yollandığı günden başlayarak bu bürokrasinin tüm duraklarından geçti. Bunlarla "Stalingrad kalesinin ruhsal durumu tanınmak" isteniyordu ve Führer'in genel karargahı postaya el konması talimatını verdi. Talimat, Kara Kuvvetleri Komutanlığının emri olarak Sahra Postası Kontrol Merkezine iletildi. Kuşatmadan kalkan son uçak Novo-Çerkask'a inince yedi posta çuvalına el kondur, tarih Ocak 1943 idi. Mektuplar açıldı, adres ve gönderenlerin isimleri kesildi, sonra içerikleri ve eğilimlerine göre ayrıldı. Özenle bağlanmış paketler halinde Başkomutanlığa gönderildi. Ruhsal durumun değerlendirilmesini Ordu Bilgi Merkezi yaptı ve onları beş gruba ayırdı. Sonunda aşağıdaki tablo oluşmuştu:

A) Savaş yönetimine karşı olumlu olanlar	% 2,1
B) Gelecekte şüphe duyanlar	% 4,4
C) İnanmayan, reddedenler	% 57,1
D) Karşıt olanlar	% 3,4
E) Kayıtsızlar, durumunu belirlemeyenler	% 33,0

İstatistik değerlendirmeden sonra mektuplar, Stalingrad hakkında diğer belgelerle birlikte, (Führer'in talimatları, yazılı emirler, telsiz konuşmaları, haberlerle toplam yaklaşık 500 kilo belge), Volga Savaşları üzerine belgesel bir yapıt yazmakla görevlendirilmiş birine verildi. Yüksek düzeydeki Alman savaş yöneticileri bu yapıtla kendilerine hak verileceğini umuyorlardı. Ama belgelerin dili o denli

açıktı ki.. Böylece Propaganda Bakanı Göbbels' in bu yapıt için "Alman halkı için dayanılmaz" görüşü doğrultusunda kitap yasaklandı. Sonra mektupların aslına uygun örnekleri Potsdam Ordu Arşivi'ne gönderildi. Bir kaç gün sonra da Berlin'in işgali ile güvence altına alınan mektuplar günümüze dek ulaştı.

Bu kitabı yayınevine öneren ve Türkçeleştiren **Muammer L. Sığırcı**, 1926 Sivas doğumludur. 1954'de İ.T.Ü. İnşaat Fakültesi'ni bitirmiş, Türkiye ve Almanya'da mühendis olarak çalışmıştır.

...Yaşamım hiçbir bakımdan değişmedi; on yıl öncesi gibi yıldızlar tarafından büyülenmiş, insanlardan uzak. Benim hiçbir dostum yoktu, ve sen onların benimle neden ilgilenmediklerini bilirsin. Ben teleskopun başına oturup gökyüzünü ve Yıldızların Dünyası'nı seyrederken hoşnut ve yıldızlarla oynarken bir çocuk gibi mutluydum. Benim en iyi dostum sendin Monika, yanlış okumadın, sendin. İçinde bulunduğumuz zaman, şaka yapılamıyacak kadar ciddi. Bu mektubun sana ulaşması için 14 gün gerekli. O zamana kadar burada neler olduğunu sen gazetelerde okumuş olacaksın. Bunların üzerinde fazla düşünme, her şey gerçekte tümüyle başka şekilde sona erecek, ve bırak bunun açıklaması için başkaları uğraşsınlar. Sana ne, bana ne. Ben her zaman sadece ışık yıllarıyla düşünür ve saniyelerde hissederdim. Burada da hava ile çok işimiz var. Dört kişiyiz ve böyle giderse durumumuzdan çok hoşnutuz. İşimiz çok kolay. Görevimiz ısının ve hava nemliliğinin ölçülmesi, bulut yüksekliği ve görüş uzaklığının bildirilmesi. Neler yazdığımı bir bürokrat görecektir olsa gözleri faltaşı gibi açılırdı... Ne de olsa görev gizliliğinin açıklanması... Monika, yıldızlı göklerin milyon yıllarına kıyasla yaşamımız nedir ki. Bu güzel gecede başucumda Andromeda ve Pegasus yıldızları duruyor; Onları uzun uzun izledim, birazdan onlara çok yakın olacağım. Ben hoşnutluk ve iç rahatlığımı yıldızlara borçluyum, ki benim için sen bunların en güzelisin. Yıldızlar ölümsüzdür, insan yaşamı ise evrende bir toz parçası gibi. Etrafta herşey çöküyor, bir ordunun tümü ölüyor, ve biz dört kişi gece gündüz ısı ve bulut yük-

sekliğini bildirmekle uğraşıyoruz. Ben savaştan pek bir şey anlamıyorum. Hiçbir insanı öldürmedim. Tabancamla daha hiç gerçek bir hedefe ateş de etmedim. Ama şu kadarını biliyorum ki karşı taraftakiler böyle bir anlayışsızlık göstermeyeceklerdir. 20-30 yıl daha yıldızları saymaktan hoşnut olurdum, ama sanırım buna olanak kalmayacak.

...Bir kez daha aldım resmini elime ve uzun uzun seyrettim. Belleğimde, son barış yılının güzel yaz akşamında çiçekli vadiden evimize dönüşteki ortak izlenimlerimiz ya-tıyor. İlk kez buluştuğumuzda yalnızca kalplerimizin sesi konuşuyordu, daha sonra sevginin ve mutluluğun sesi. Kendimizden ve önümüzde uygun renklerle süslü bir halı gibi duran gelecekte konuşuyorduk. Bu güzel renkli halı yok artık. Yaz akşamı yok, çiçekli vadi de yok: ve biz de artık birlikte değiliz.

Renkli halının yerini sonsuz beyaz tarla aldı; yaz değil artık kış, ve artık gelecek de yok, en azından benim için, böylece zorunlu olarak senin için de. Tüm bu süre içinde açıklanamaz duygu içindeydim ve bunun ne olduğunu bil-miyordum; ama bugün bunun seni yitirme korkusu olduğu-nu biliyorum. Binlerce kilometre öteden, senin de bana benzer durumda olduğunu duyuyorum. Bu mektubumu alırsan, ona derinden kulak ver, belki bu arada benim sesi-mi duyarsın.

Bize savaşımızın Almanya için olduğu söyleniyor, ama bu anlamsız kurbanın yurdumuza yararlı olabileceğine inan-lar çok az burada.

... Bunu kafandan söküp atmalısın Margarete, ve bunu hemen yapmalısın. Hattâ bunu köklü bir biçimde yapmanı öğütlemek isterim, çünkü böylece düş kırıklığın daha az olur. Her mektubunda beni kısa zamanda yanında görme isteğini okuyorum. Bu özlemin hiç de şaşılacak bir şey değil. Ben de sana kavuşmayı, hattâ büyük bir tutku ile bekliyorum. Ama beni bu durum değil, satırlarının arasında ve arka planda, sadece kocayı ve sevgiliyi değil, piyanisti de yeniden yanında görmek isteğinin olması tedirgin ediyor. Bunu açıkça duyuyorum.

En mutsuzun ben olması gerekirken yazgıya, boyun eğmem, ve benim şimdiye kadar da olsa yaşadığım için halden hoşnut olması gereken karımın benim yazgımla çekişmesi, kaderin gülünç bir oyunu değil mi. Artık piyano çalamıyacağım için, açıkça olmasa da, suçlanacağımdan sık sık şüphe ediyorum. Bunu sen de duymak istiyordun, ve benim sana yüz yüze yapmayı yeğlediğim açıklamayı öğrenmek için de mektuplarında bu konuyu uzun uzadıya kurcalıyordun. Belki de durumumuzun artık atlatmaya ve kaçamaya uygun olmayan bir yere gelmesiyle yazgı bunu böyle istedi. Bir daha seninle konuşup konuşamayacağımı bilmiyorum. Bu nedenle bir gün ortalığa çıkarırsam mektubumun eline geçip, senin önceden her şeyi bilmen daha iyi olur.

Ellerim hapi yuttu... Ta Aralık başından beri sol küçük parmağım eksik; daha da kötüsü, sağ elimin ortadaki üç parmağının donmuş olması. Su tasını sadece baş ve küçük parmaklarımla tutabiliyorum. Oldukça zavallı durumda-

yım ve en ufak bir işi yapmak için bir parmağın ne kadar gerekli olduğu ancak parmak eksilince anlaşılıyor. Küçük parmağımla yapabildiğim en iyi hareket tüfekle ateş etmek. Eller hapı yuttu... Başka bir işe yaramazsam yaşamım boyunca da ateş edemem ya. Bu yeteneğim orman bekçiliğine yeter mi acaba? Bu bir darağacı şakası, ve bunları da sadece kendimi avutmak için yazıyorum.

Kurt Hahnke —onu 1937 yılında öğrenci birliğinden tanıdığını sanıyorum— 8 gün evvel Kızıl Meydan'ın küçük yan sokaklarından birinde piyanoda "ppassionata"yı çaldı. Böyle şeylere her gün rastlanmaz. Piyano caddenin tam ortasındaydı, ev havaya uçurulmuştu. Herhalde acıdiklarından, piyanoyu daha önce dışarı çıkarmış, caddeye koymuşlar. Gelip geçen her asker tıngırdatmış; sorarım sana, başka nerede sokak ortasında piyanoya raslanır? Sana yazmıştım, Kurt 4 Ocakta işitilmemiş şeyler çaldı ve yakında en ön cephede olacak. Özür dilerim, "sıra" yerine "cephe" sözcüğünü kullandım. Savaş üzerimizde o denli etki yaptı ki. Eğer delikanlı eve dönerse ondan epey alkışlanılacak şeyler dinleyeceğiz. Ben bu olanları kesinlikle unutmaya-
cağım. Bunda dinleyicilerin cins ve biçiminin de etkisi oluyor. Ne yazık ki ben, yüzlerce askerin kaputları ile çömelip, battaniyelerini başlarının üstüne çekerek, çevreden gelen top gümbürtülerinden rahatsız olmaksızın, anlamasalar bile, Stalingrad'da Beethoven dinlemelerini sözcüklere aktarabilecek bir yazar değilim. Şimdi, tüm gerçeği bildiğin için, daha mutlu oldun mu?

... İyi niyetli ögütleriniz size kalsın. Beni hangi duruma soktuğunuzu biliyor musunuz? Ne biçim laflar bunlar: "Böyle yapmamalıydınız, ne yapılması gerektiğini bilmeliydiniz, bu şöyle yapılmalıydı." Ne demek bunlar? Biliyorsunuz ki ben de sizinle aynı düşüncedeyim, ve biz bu konuda işler iyiyken epey konuştuk, ama bunlar yazılmaz ki. Siz ötekileri budala yerine mi koyuyorsunuz?

Ben şimdi yazıyorsam, bana hiçbir şey olmayacağını bildiğim için, ve yine de ihtiyaten adresimi yazmıyorum, elinize de bildiğimiz yoldan geçecek. Eğer bu mektubu yazanın kim olduğu bilinecek olsaydı, onun için hiçbir yer Stalingrad'dan daha güvenceli olamazdı. Silahları bırakın demek kolay, Rusların bizi koruyacağını mı sanıyorsunuz? Siz akıllı bir insansınız, peki niye dostlarınızdan cephan ve savaş gereçleri yapımını reddetmelerini de istemiyorsunuz?

İyi ögütler vermek kolaydır, ama işler sizin düşündüğünüz gibi olmuyor. Halkların kurtuluşu bir anlamsızlık. Halklar aynen kalıyor, yönetenler değişecek ve dışarda kalanlar sürekli olarak halkın o sırada yöneticilerinden kurtarılmasına gerekçe bulacaklar. Siz de çok iyi biliyorsunuz ki 1932 bu konuda eyleme geçilebilecek en uygun zamandı ve bu fırsat kaçırıldı. On yıl önce bu oy pusulası ile olurdu, bugün ise bunun bedeli can pahası...

Hannes bu sabah cephede beni her şeye rağmen sana yazmaya ikna etti. Bir haftadan beri bu mektup için oyalandım ve hep düşündüm ki, belirsizlik üzücü bir şeydir, ama yine de her zaman bir umut ışığı taşır. Yazgımın sonunu düşünüyor ve her gün durumumuzun, yardım yetişmesi ile çöküntü arasında yüzen belirsizliğini uyuyuncaya kadar içimde taşıyorum. Bu şüpheli durumu açıklamak için kendimi zorlamıyorum da. Belki korkaklıktan. Şimdiye dek üç kez ölmüş olabilirdim, ama bunlar hazırlıksız, apansız ve sürprizli olacaktı. Şimdi durum değişti, bu sabahtan beri durumu biliyorum, ve senin de bu korkutucu belirsizlikten kurtarılmış gerektiği bana daha dürüst göründü. Haritaya bakınca dehşete kapıldım. Dışardan yardımsız ve tümüyle yapayalnız durumdayız. Hitler bizi ortada bıraktı. Havaalanı bizim elimizdeyse bu mektup sana ulaşabilir. Kentin kuzeyindeyiz. Bataryamdaki adamlar da durumu seziyor ama benim gibi tam olarak bilmiyorlar. Yani artık sonumuz göründü. Hannes ve ben tutsak olmayacağız, dün topçumuz bir mevzii geri aldığında Ruslar tarafından daha önce tutsak alınmış dört kişiyi gördüm. Hayır, tutsaklığa gitmeyeceğiz. Eğer Stalingrad düşerse —okuyacak ve duyacaksınız— o zaman bil ki ben geri dönmeyeceğim.

... Buna karşı baş kaldırmanın hiçbir yararı yok, olsaydı kesinlikle bir yol bulurdum. Doğal olarak bu tuzaktan kurtulmak için her şeyi denedim. Ama önümde yalnızca iki yön var. Gökyüzü ya da Sibirya. Beklemek en iyisi, çünkü ötekinin, söylediğim gibi, hiçbir yararı yok. Yurtta bazı beyler sandalye ve koltuklarını korudukları için ellerini oğuşturacaklar ve bazı gazetelerde kalın, siyah Çerçeveleer içinde güzel, yüksek perdeden tümceler yazılacak. Onlar bizi hep onurlu bulacaklar. Bu aptalca yaygaraya aldanma. Hırşımdan her şeyi parçalayabilirdim, ama hiçbir zaman bu kadar çaresiz kalmamıştım. Sürekli olarak kendi kendime tek bir şey söylüyorum. Sağlıklı kal, o zaman en çetin durumları bile atlatabilirsin. Sağlık, yurda dönüş için zorunlu, ben yurttaki sandalyemden de vazgeçmek istemiyorum. Eğer meslekdaşlarımla bir araya gelersen, onlara yazılmış olduğu gibi söyle. Ne denli yüksek bir sandalyede oturlarsa o denli derin düşünür.

... Sen bir Alman subayının karısısın ve bunun için de sana söyleyeceklerime bağlılık ve yüreklilikle dayanacaksın, tıpkı doğu cephesine gittiğimde peronda durduğün günkü kadar yüreklilikle. Ben iyi bir mektup yazarı değilim, hiçbir mektubum da bir sayfayı geçmemişti. Bugün sana söyleyecek çok şeyim vardı, ama daha sonraya bırakıyorum, daha sonra, yani her şey yolunda giderse 6 hafta içinde, gitmezse de yüz yıl sonra. Buna göre hesaplamalısın. İşler yolunda giderse uzun zaman bunları konuşabileceğiz, öyleyse beceremediğim halde niye o kadar çok yazmayı deneyeyim. İşler yolunda gitmezse zaten sözcükler bir işe yaramaz ki...

Sana karşı davranışımı biliyorsun Augusta, duygularımıza dair çok az veya hiç konuşmadık, ben seni çok seviyorum sen de beni ve bu nedenle gerçeği bilmelisin. Gerçek bu mektubun içinde. Gerçek, umutsuz durumdaki çok ağır savaşın bilinci. Sefalet, açlık, soğuk, terk edilme, şüphe, umutsuzluk ve ölüm. Bu konuda daha fazla şey söylemiyorum..İzindeyken bu konuda konuşmadım, mektuplarımda da yazmadım. Biz birlikteyken —bununla mektupla beraberliğimizi de söylüyorum— karı ve koca idik, ve savaş zorunlu da olsa yaşamımızın çirkin bir yan olayı idi. Ama bir gerçek de yazdıklarımın bir sızlanma ve yakınma değil, tarafsız bir gözlem olduğunu bildirmektir.

Benim bu işlerdeki kişisel suçum yadsınamaz. Ama bu 70 milyonda bir oranındadır, oran küçük ama ortada duruyor. Ben sorumluluğumdan kaçmayı düşünmüyorum, sadece yaşamımı vermek yoluyla suçumu ödemiş olacağımı

savunuyorum.

Augusta, kuvvetli olman gereken řu saatlerde bunu hissedeceksin. Yaşamını zehir etme ve benim yokluğumun acısını çok çekme. Ben korkak değilim, yalnız üzüntülü-yüm, çünkü bu yararsız konuda, suçtan söz etmeden ölmekten başka, yiğitliğime önemli kanıt gösteremiyorum. H.'nin seçim sloganını bilirsin: "Suç kabul edildi, cezası çekildi."

Beni çok çabuk unutma...

...Dün bir mektup sana, bir de Hans Müllner'e yazdığım halde yeniden kısa bir mektup yazıyorum. Sana sık yazmadığım için yakınamazsın. Bu mektubu bir arkadaş götürecekt. Büyükanenin 74. doğum gününü candan kutlarım. Pastasından yiyemediğim için üzgünüm. Burada pasta yok, ama bir kurtulursak yeniden her şey olacak, o zamana kadar kemerler biraz sıkılacak. Bankadan 50 Mark çekip büyükanneye bir armağan al, onu sevindirmek gerekiyor. Berger'lerde şüphesiz kahve vardır, kocası liman idaresinde, varsa kesinlikle sana verirler. Onlara doğum günü için istediğini söylemelisin. Ben de Berger'lere çok iyilik yapmıştım. Hep saçma şeyler yazıyorum, ama saçma yazmak hiç yazmamaktan daha iyidir. Hem şu anda bir merminin gelip beni vurmayacağı da belli değil. Etrafta olanlar beni korkutmuyor. Buradan kesinlikle kurtulacağız ve dörder hafta izne gideceğiz. Burası çok soğuk, orada da kar var mı? Burada kar temizleme zorunluluğu yok, herkes düşmek için dikkat etmeli.

... Etrafımda her şey öylesine karmakarışık ki mektuba nasıl başlayacağımı bile bilmiyorum. Sonunu başa getirmek daha iyi olmaz mı? Çok sevgili Anna, oldukça garip bir mektup aldığına kesinlikle şaşıracaksın, ama eğer iyice incelersen mektup kesinlikle garip değil. Sen beni öncele-ri hep dar kafalı olarak görür-dün ve ben, örneğin, kahvaltı sandviçlerini çantama yerleştirirken sana bir ölçüde hak verirdim. Her zaman iki dilim sağda durur iki dilim solda, elmaları üzerine koyar, onun üstüne de termosu yatırırdım. Termos elmaların üstünde enine durmalıydı ki sandviçlerdeki tereyağı erimesin. O zamanlar -Herbert amcanın dediği gibi- anlamlı zamanlardı. Bugün artık darkafalı değilim. "İşyeri"m hemen yanda, bunu sana bir kaç gün önce yazmıştım. Orası da bir korugan, kısa zaman önce içinde bir yüzbaşı oturuyordu. İşte sana enine boyuna buranın görünüşünü anlatıyorum, oysa çok daha başka şeyler yazmayı isterdim. Aslında yazmak da istemezdim ya, ama yine de yazarsam, bunun önemli ve değerli oluşundan dolaydır. Sana gereksiz korku vermek istemiyorum, yazdıklarım yuvarlak sözcükler olmalı. Bu her taraftan işitiliyor. Biz en arka kademedeyiz, ara sıra tek tük ateş sesi duyuluyor, bu da olmasaydı savaşı doğrudan doğruya anımsatacak hiçbir şey olmayacaktı. Şimdiki gibi bir duruma yüz yıl bile dayanabilirdim, ama sensiz olmasaydı. Aslında o kadar da uzun sürmeyecek zaten. Her gün buradan kurtulacağımızı unutuyoruz, dedikoduların tam tersine.

Yedi haftadır ordumuz kuşatıldı, ve buna bir yedi hafta daha dayanamayız. İzin sıram ta Eylülde gelmişti ama ol-

madı ve ben izinlerini benim gibi alamayan diğer arkadaşlara bakıp bakıp avunuyorum. Dün sabah Ocak sonunda üçte birimizin izin için geri döneceği söylendi, karargah bölümündeki onbaşı duymuş deniyor. Bir kaç gün uzayabilir de, ve hiç kimse burada gerçekten neler döndüğünü bilmiyor. Sekiz aydır senin yanında değilim ve birkaç gün gecikmenin de artık bir önemi yok. Ne yazık ki sana çok şey getiremiyeceğim, ama Lemberg'de bir şeyler yapma olanağı var mı bakacağım. Gerçek bir izin günü için şimdiden seviniyorum, daha çok sen ve annem adına seviniyorum. Eğer telgraf çekersem Herbert amcayı hemen haberdar et. Bir şeye sevinmek hoş şey, ve ben dünden beri bu sevinçten uçuyorum. Her gün takvime bir çizgi çekiyorum. Her çizgi size bir gün daha yaklaştığımı gösteriyor.

... Savaştan önce de Doğu'dan ürpererek korktuğuma sen tanıksındır. Ben hiçbir zaman asker olmadım, yalnızca bir üniformalıydım. Bundan ne elde ettim? Ürpermeyenler ve korkmayanlar ne elde ettiler? Evet bundan ne elde ettik? Bizler, gerçek anlamsızlığın figüranları, biz şehitlikten ne elde ettik? Ben ölümü sahnede en azından 30-40 kez oynadım, ve sizler kadife koltuklarda ön sıralarda beni seyrediyordunuz, benim ölümü oynamam doğal ve gerçek görünüyordu. Oyunla gerçek ölümün ne denli ilgisiz olduğunu bilmek ürkütücü.

Ölüm sahnede daima yiğitçe olmalıydı, coşturucu, sürükleyici, büyük bir şey için ve bir inanç sonucu, ve burada, gerçekte ise ne? Bir geberme, açlıktan ölme, donma, yeme ve içme gibi biyolojik bir olaydan başka bir şey değil. Sinekler gibi ölüyorlar ve kimse onlarla ilgilenmiyor, gömmüyor. Kolsuz bacaksız ve gözsüz, deşilmiş karınları ile her yerde yatıyorlar. Bunlardan "Dünyanın En Güzel Ölümü"nü olanaksız kılmak için bir film çevirmeli. Bu, sonraları granit ayaklı heykellerde, başlarında veya kollarında bir sargı ile "Ölen Savaşçılar" diye soylulaştırılacak olan hayvanca bir ölüm.

Marşlar, romanlar, ilahiler yazılacak ve dinlenecek. Kiliselerde ayinler düzenlenecek. Artık buna katılmayacağım, çünkü bir toplu mezarda çürümeye niyetim yok. Profesör H.'ye de böyle yazdım. Sen ve o, benden yine haber alacaksınız. Bu biraz uzun sürerse şaşmayın, çünkü yazgımı kendi ellerime almaya karar verdim.

... Bu gece O ve ben çok güzel, sessiz bir akşam geçiriyoruz. Ötekiler burada değil, karşıda. Ruslar sakın, biz de ateşi erken kesebildik. İyi bir Kordonruj, sessizlik içindeki akşamı daha da güzelleştirdi.

Binding ve ötekilerin savaş anılarını okudum. Burda dışarda onca sertlikle olup bitenler, özellikle bu adamın kaleminden ne kadar zarif görünüyor. Bütün gereksiz ve önemsiz şeylerden arınmış. Zekası sadece gerçekten önemli nesneleri sözcüklere dökmüş.

Biz şimdi üst yöneticilerce alınmış olması gereken kararlardan fazla umuda kapılmıyoruz. Çabuk akıp giden zaman bu kararları geçersiz ve gecikmiş bırakmayacak mı, bunu kimse bilemez. Ama bu bizim için tek umut. Şimdiye kadar sadece X. tepesinde, kentin içinde ve dışında korkunç şiddetli çarpışıldı. General ve albayların özellikle bu X. tepesininin dünya tarihinde anlam taşıyacağına inanma eğilimleri vardı; ve sadece generallerin de değil.

Her gün bir kaç mevziye saldırıya geçiliyor, her gün düşman veya biz, kim içindeyse, oradan dışarı püskürtülüyor. Kim elinde tutabilecekse o alsa ya, ama bugüne dek ne biz ne düşman bunu anlamış değiliz.

Küçük şeyler büyüklere benzetilebilir. Bu sürekli sonuçsuzluk, uzun bekleyişin direnişi kırması, insanı umursamazlığa yöneltiyor.

Artık saat 10'a geliyor. Olanaklar elverdiği ölçüde çok uyumak istiyorum. Ne denli çok uyunursa o denli az acıkıyor. Açlık da hoş değil, çetin.

Hepinize sevgiler.

... İşte sen de böylece benim geri dönmeyeceğimi biliyorsun. Bunu ana-babama usulünce ilet. Çok sarsıldım ve her şeyden şüphe ediyorum. Önceleri inançlı ve kuvvetliydim, şimdi zayıf ve inançsız. Burada olan şeylerin birçoğundan haberim olmayacak, ama yaşadığım bu denli az şey bile kaldıramayacağım kadar ağır. Beni kimse askerlerin dudaklarında "Almanya" veya "Yaşasın Hitler" sözleriyle öldüğüne inandıramaz. Ölüyor, bu yadsınamaz, ama son söz, ana veya en sevilen kimsenin adı veya bir yardım çağrısı oluyor. Yüzlerce kişiyi, vurulurken, ölürken gördüm ve bunların çoğu benim gibi "Hitler Gençliği"ne üyeydi; ama hepsi, eğer sesleri çıkabiliyorsa, yardım istediler yahut kendilerine yardım edemeyecek birinin adını çağırdılar.

Führer bizi buradan kurtaracağına kesin söz verdi, bu bize bildirildi ve biz de buna yürekten inandık; bugün de inanıyorum, çünkü bir şeylere inanmak zorundayım. Eğer bu doğru değilse, daha neye inanmak gerekir? O zaman, beni hoşnut edecek bahara da yaza da gereksinmem yok. Bana bu inancı bırak sevgili Greta, ben bütün yaşamım boyunca veya bunun en az sekiz yılında Führer'e ve onun sözüne inandım. Buradakilerin şüpheli olması ürkütücü, ve cevabı verilemeyen sözleri duymak utandırıcı, çünkü gerçekler onlardan yana.

Eğer bize söz verilenler doğru değilse, Almanya yitirilmiş demektir, çünkü bu durumda, verilen hiçbir söz tutulmaz. Ah bu şüphe, bu korkunç şüphe, bari bir an evvel o yok edilebilse!

Sana anlatacağım Noel yortusu ne yazık güzel değildi, ama hiç değilse yerimiz sıcacıktı. Mevziimiz Volga'nın hemen kenarında.

Elimize bir parça Rom geçti, biraz sulandırılmıştı ama tadı çok güzeldi. Arkadaşım Tümen'den jambon ve dondurulmuş et getirdi. Herhalde mutfaktan aşırırmıştı, ama çok lezzetliydi. Onlarda çok olsa gerek, yoksa aşırıramazdı. Ekmeğimiz oldukça az. Bu nedenle tavaböreği yaptık. Un, su, tuz ve jambonu tavaya koyduk. Un da bizim gübrelerle yetişmemişti. Savaşta dört Noel yortusu kutladım, ama bu en hüznölüsüydü. Savaş biterse bu yortuların tekrar kutlanması gerek ve inşallah gelecek yıl Noeli evde kutlarız. Üç aydır Stalingrad'dayız ve bir türlü ilerleyemiyoruz. Burası oldukça sakın, ama öbür tarafta, steplerin orada çarpışılıyor. Stepteki arkadaşların durumu bizim kadar iyi değil. Onların şansı yokmuş. Belki bize de sıra gelecek, çünkü onların kayıpları fazla. Ama en iyisi bunları düşünmemek. Yine de, insanın 24 saat işi olmayınca, pinekleyip memleketi anımsamaktansa bunları düşünüyor. Noel akşamı hepimiz beni hatırladınız mı? Ben garip bir duygu içindeydim, insan birisinin biryerlerde kendisini düşündüğünü farkeder ya, işte öyle.

... Bugün durumumuz, sana tekrar selam gönderme ve senden, evdeki sevdiklerimi selamlamanı rica etmeyi zorlu kılacak hale geldi herhalde.

Ruslar her yandan sızıyor, Cepheye gelişlerinin ilk gününden beri bir günü bile ağır çarpışmasız geçirmeyen birliklerimiz, uzun süren açlıktan sonra fiziksel güçlerini tükettikleri halde yiğitçe çarpıştılar. Kimse teslim olmadı. Eğer ekmek, cephe, akaryakıt ve asker tükendiyse, düşman için bu bir zafer sayılamaz.

Biz büyük yönetim hatalarına kurban gittiğimizi biliyoruz. Stalingrad mevziinde yok edilmemizin, halkımızı ve ulusumuzu en ağır zararlara uğratacağını da biliyoruz. Ama buna rağmen ulu-sumuzun mutlu bir yeniden dirilişine de inanıyoruz. Yurtsever insanlarımız bunun için gayret edeceklerdir. Çılgınların, delilerin, suçluların oynadıkları oyunları bozmak için, orada sizlerin de epey uğraşmanız gerekecek ve oraya, yurda dönenler, onları rüzgarın önündeki saman gibi süpürüp temizleyecekler. Biz Prusya subaylarıyız ve gerektiğinde ne yapacağımızı iyi biliriz.

Bugüne kadarki yaşamımı bir daha gözden geçirince, geçmişteki her şeyi memnunluk verici görüyorum. Her şey güzeldi, çok güzeldi, tıpkı bir merdivenin basamaklarında yükselir gibiydi, ve bu taç giymeye benzeyen son basamak bile güzel, hatta uygun bir sonuç oldu diyebilirim.

Ana-babama söyle, kederlenmesinler, beni neşeli bir kalple anılarında saklasınlar. Defne yapraklarına da gerek yok lütfen, ben hiçbir zaman bir melek değildim. Ve hiçbir zaman ulu Tanrının katına bu şekilde çıkmak istemeyece-

ğim, asker olarak, özgür ve mağrur bir şövalye ruhu ile, bir erkek olarak huzura çıkacağım. Ölümünden hiç korkum yok, bu güzel içtenliği bana inancım veriyor. Bunun için Tanrıya özellikle teşekkür borçluyum.

Vasiyetimi çocuklarıma ulaştır. Onları birer efendi olarak ye-tiştir. Düşüncede ve davranışta şiddetli, sıkı bir sadelik. Dağınıklık olmasın.

İlk acıyı yenmeleri için ana babama sevginle yardımcı ol. Bana da amcamınki gibi park mezarlığında güzel, sade, ağaçtan bir haç yaptır. Sch.'yi malikane olarak koru, bu en büyük isteğimdir. Yazı masamda bir mektup var, son iznimde isteklerimi ona yazmıştım.

İşte siz bütün sevdiklerime sesleniyorum: Hepinize herşey için tekrar teşekkürker. Başlar dik. İleriye doğru, devam!

Hepinizi kucaklarım.

... Bana son mektubunda, eğer Tanrı varsa, seni bana sağlıklı ve hemen geri gönderir diyorsun ve devam ediyorsun; senin gibi, hayvanları ve çiçekleri seven, kimseye haksızlık etmeyen, çocuğunu ve karısını seven ve sayan bir insan daima Tanrının koruyuculuğu altında olacaktır.

Bu sözlerin için teşekkür ederim, ve bu mektubu sürekli göğüs torbamda taşıyorum. Ama sevgilim, sözlerini iyice düşününce, ve sen Tanrının varlığını da buna bağlayınca, o zaman ağır ve büyük bir hükümle karşı karşıya kalıyorsun. Ben dindar bir insanım, sen de hep inançlı biriydin; inandığımız her şeyi yıkan bir durum ortaya çıktığı için, eğer şimdiye dek olan tutumumuzu değerlendirirsek, şimdi bunun değişmesi gerekecek. Bunu sana anlatmak için kelimeler arıyorum. Yoksa sen bunu zaten seziyor musun? Senin 8 Aralıktaki son mektubunda böyle garip bir eda buluyorum. Şimdi Ocak ortasındayız.

Uzun bir zaman, belki de bundan sonrası için, bu son mektubum; hava alanına gidecek bir arkadaş götürecekt; çünkü yarın çemberden son uçak kalkacak. Durum savunulamaz hale geldi. Ruslar elimizdeki son hava üssünden üç kilometre uzakta, ve bu üs de yitirilirse bir fare bile dışarı çıkamaz, ben dahil. Doğal olarak öteki yüz bin kişi de. Ama kendi mahvoluşumu başkalarının da paylaştığını düşünmek önemsiz, zayıf bir avuntu.

Eğer Tanrı varsa... Karşı tarafta birçokları bunu söylüyor; İn-giltere'de ve Fransa'da herhalde milyonlar. Tanrının iyiliksever olduğuna artık inanmıyorum; yoksa bu denli büyük bir haksızlığa artık izin vermezdi. Artık bundan

eminim; yoksa Tanrı, bu savaşı giren ve daima barıştan, "her şeye kadir olan"dan üç dilde söz eden insanların beyinlerini aydınlatırdı. Tanrıya artık inanmıyorum, çünkü o bize ihanet etti. Ben artık inanmıyorum; ve sen, inancınla nasıl başa çıkacağını düşünmelisin.

... Kutsal Bayram arifesinde on bir arkadaş henüz oldukça sağlam kalmış bir kulübede sessizce ibadetimizi yaptık. Şüphe eden, ümitsiz ve düş kırıklığına uğramış yığın içinde hu on kişiyi bulmak kolay olmadı; ama bulduklarımız, hoşnutlukla, memnunlukla ve dindar, teslimkar kalplerle geldiler. İsa'nın doğum günü bayramında bir araya gelenler garip bir topluluktu. Koca dünyada bir sürü dua kürsüsü vardır ama buradakinden daha zavallısı, basiti bulunamaz. Daha dün içinde uçaksavar mermileri olan sandığın üzerine, Cuma günü bu kulübede ölü gözlerini kapattığım bir arkadaşın gri kaputunu örttüm. Karısına bir tesselli mektubu yazdım, ve Allah'ın onu korumasını diledim.

Çocuklara Luka İncilinden 2. bölümde, l'den 17'ye kadar olan Noel öyküsünü okudum. Onlara Hazreti İsa efendimizin gerçek bedeni olarak, dua kürsüsünün kutsal ikramı siyah sert ekmek dağıttım, ve onlar için rahmet ve bağışlama diledim. 5. Emir (öldürmeyeceksin) hakkında konuşmadım. Adamlar tabure ve oturaklar üzerinde oturuyor, açlıktan çökmüş yüzlerindeki kocaman gözleriyle beni izliyorlardı. Hepsi gençti, sadece biri 51 yaşındaydı. Kalplerine tescilli ve cesaret verecek bir konuşma yapabildiğim için çok mutluyum. Sonunda el ele tutuşarak, birbirimizin adreslerini aldık ve savaştan sağ dönersek ailelerini arıyarak onlara 1942 Noelinin kutsal akşamını nasıl kutladığımızı anlatmaya söz verdik.

Tanrı yardım ellerini üzerinize gersin sevgili ana-babam; akşam çökmek üzere ve biz ölüme hazırlanmak için tövbe istiğfar etmeliyiz. Dünyanın hakimi izin verirse, ak-

şama ve geceye mütevekkil olarak gideceğiz; ama sonsuz bir geceye değil. Yaşamımızı Tanrının eline emanet etmeliyiz. Zamanı geldiyse bağışlayıcı olur inşallah.

...Stalingrad'da Tanrıyı soruşturmak, onu yadsımak demektir. Bunu sana söylemek zorundayım sevgili baba, ve bu beni iki misli üzüyor. Annem olmadığı için beni sen yetiştirdin; ruhuma ve gözlerime hep Allahı sergiledin, biçimlendirdin. Sözlerime iki misli üzülüyorum, çünkü onlar benim son sözlerim olacak, ve ben bir daha konuşup onları düzeltemeyeceğim, uzlaştıramayacağım. Sen rahipsin baba, ve insan son mektubunda sadece doğru olanları veya doğru olduğuna inandıklarını söyler. Ben Tanrıyı her bomba çukurunda, her yıkılmış evde her köşede, her arkadaşımda, siperimde yatarken ve gökyüzünde, hep aradım. Kalbim onu çığlıklarla çağırırken o kendini göstermiyordu. Evler yıkılmıştı, arkadaşlar benim kadar korkak veya cesur; yeryüzünde açlık ve cinayet kol geziyor, gökten bombalar ve ateş yağıyordu; sadece Tanrı ortada yoktu.

Hayır baba, Tanrı yok. Gene yazıyorum ve yazdığımın ne denli korkunç, ve tarafımdan düzeltililemeyecek bir şey olduğunu da biliyorum. Ve yine bir Tanrı varsa bile, o yalnız sizin orada vardır, sizin kutsal kitaplarınızda ve dualarınızda, rahiplerin ve papazların dindar konuşmalarında, çan seslerinde, buhurdan kokularında; ama Stalingrad'da değil.

... Deli olmak işten değil sevgili Helmut, işte yazma imkanım var ama kime yazacağımı bilemiyorum. Cephede siperlerde yatan, böyle bir şanstın habersiz binlerce asker bilseler, beni kıskanır ve bunun için yıllık maaşlarını verirdi. Daha bir yıl önce Jüterheg'te birlikte oturmuş "Savaş bilimi"ni öğreniyorduk ve şimdi ben pisliğin tam içinde, ne yapacağımı bilemez durumdayım. Ama buradakilerin hepsi de benim gibi. Aptalca bir durum var ortada. Eğer Genel kurmay bülteninde "Zaritzta" adı gözüne çarparsa, olabilir ya durumu bültende gerçeğe uygun bildirirler, henim nerede olduğumu anlarsın. Biz mi ayda yaşıyoruz, siz mi? 200 bin kişi batağın içinde yatıyor; dört yanımızda duvar gibi yalnız Ruslar; ve bizim umutsuz ve tümüyle kuşatılmış olduğumuzun söylenmesine izin verilmiyor. Mektubunu Pazartesi aldım, bugün Pazar, gerçek bir tatil günü. Her şeyden önce, cepheye gönderilişimi kutlayan sözlerini yanıtlamak istiyorum. Yakında "Gneisenau"u okudum (niye hepimizin bunu okumaya zamanı yok). Sana onun Kolberg'de Beguillin'e yazdığı mektuptan bir tümce aktarayım: "... Bu haberimi okurken, bizim top seslerimizi duyduğunuzu ve esenliğimizi daha fazla dilediğinizi düşünüyordum. Öyle günler oldu ki, toprak altımda titrerken ben, şansın ona döneceği umuduyla son Lui altını cesaretle oyuna süren kumarbaz gibi, kendi kendimi kandırıyordum. Bir ara yalnızca 14 günlük cephanem kalmıştı; buna rağmen, düşmanın cephane azlığını farkedeyeceği korkusu ile ateşi azaltamıyordum. Bu istihkâmın bu kadar kötü donatılması utandırıcı."

Ah aziz genç, o zamanlar başkaymış. Gneisenau, havan

salvolarını ve bir kilometrelik sahada 200 topun ateşini işitmeliydi. Ama sadece o değil, sen de. O zaman sen de "cepheye gelmek" için bu kadar acele etmezdin. Kendini hakarete uğramış sayma; senin yiğitliğine olan inancını yok etmek istemiyorum, ama o burada bir işe yaramaz. Burada yiğitler ve korkaklar kendilerini savunma olanağı bulamadan aynı çukurda ölüyorlar. Keşke bizim de 14 günlük cephanemiz olsaydı; en azından ateş etme zevki alırdık. Bataryamın 26 mermisi kaldı, hepsi bu ve daha da gelmeyecek. Evet, sen de o ateşli gençlerdensin ve şimdi özdeyişini söyleyebilirsin.

Burada oldukça samimiyiz. Tansiyon nisbeten normal. Bir düzine sigara ve önceki gün de çorba verdiler; bugün paraşütle atılan erzaktan janbon ele geçirdik (başka türlü olmuyor, erzakımızı kendimiz temin eder olduk). Bir bodrumda oturuyor, mobilyaları yakıyoruz. 26 yaşındayım, kafamdaki hiçbir şey eksilmedi; apolet demirlerine çok sevinen, o zamanlar sizlerle beraber "Yaşasın Hitler" diye gürleyen ben, şimdi gebermek veya Sibiry'a gitmek zorundayım. Bunlar yine de sineye çekilebilirdi, ama bu denli anlamsız şeylerin gözlerinin önünde geliyor oluşu insanın kanını beynine sıçratıyor.

Ama bırakalım gelsinler. 3. Bataryanın 26 mermisi var ve kumandanın 6 pırıl pırıl mermili bir 08'liği. Mektubu bitirme za-manı geliyor. Akşam bombardımanı yaklaştı, toprağın biraz daha derinine sığınmamız gerekiyor. Sevgili yaşı genç, bu mektuba cevap vermeyebilirsin, ama şöyle 14 gün kadar yazdıklarım üzerinde düşün. Sonumuzu tahmin etmek için falcılığa gerek yok. Sonun gerçekten nasıl olduğunu da hiç öğrenemeyeceksin.

... Çarpışma sahasında postanın gideceğini duydum. Umarım yazdıklarımı okuyabilirsin. Burada daha iyi kağıt yok, ama önemli olan kağıt değil, üzerine yazılı olanlar. Üstelik ortalık da kararıyor. Şimdi motosiklet sürücüsüyüm ve çok dolaşıyorum. Yoksa postanın gideceğini de öğrenemezdim. Şimdilik çok iyiyim, senin de öyle olmanı umarım. Sadece karda ve buzda araç kullanmak berbat. Ki-me rastladığımı tahmin eder misin? Bakkal Gründel'in oğluna. Erzak ambarında duruyor; yeri sıcak. Bu fırsatla bir kutu domuz eti ve iki bütün ekmek ele geçirdim. Paket göndermek yasak, yoksa kutuyu sana gönderirdim. Ama eti yemek benim de hoşuma gider. Marie'cik ne yapıyor, ana-baba ne yapıyorlar? Uzun zamandan beri mektup alamadım. Sonuncuyu 14 gün evvel Richard'dan almıştık.

Karanlık oldu ve daha motorla 10 kilometre gitmek zorunda-yım. Onun için son veriyorum.

Sana yirmi altı defa bu lanet şehirden yazdım, sen beni on yedi mektupla cevaplandırdın. İşte bir daha yazıyorum ve bu son olacak. Herşeyi söyleyebileceğim halde seni çok üzmeyecek olan ağır içerikli cümleyi nasıl yazacağımı uzun zaman düşündüm. Sana veda ediyorum, çünkü yazgım bu sabah beri belli oldu.. Bu mektubumda askeri meseleleri hiç göz önüne almıyacağım, işin o yanı açıkça Rusların işi; bizi ilgilendiren sadece kaç gün süreceği. Birkaç gün de sürebilir, bir kaç saat de. Önümüzde kişisel yaşamımız duruyor. Birbirimize hürmet ettik, sevdik ve iki yıl bekledik. Araya bu kadar zaman girmesi isabetli oldu; gerçi yeniden görüşmenin heyecanını artırdı, ama büyük oranda yabancılaşmamızı da sağladı; ve geçen bu zaman, eve dönmeyişimin yarasını da kapatacaktır.

Sen Ocakta 28 yaşında olacaksın; böylesine güzel bir kadın için bu çok genç bir yaştır, ve ben bu komplimanı sürekli yineleyebildiğim için memnunum. Benim eksikliğimi çok duyacaksın, ama buna rağmen, insanlardan uzaklaşma. Birkaç ay bekle, ama fazla değil. Çünkü Gertrud ve Claus'un bir babaya ihtiyaçları var. Çocuklar için yaşamak zorunda olduğunu unutma ve babalarının varlığından fazla bahsetme. Çocuklar çok çabuk ve bu yaşlarda daha kolay unutulurlar. Benimle de yaptığın gibi, seçtiğin adamı dikkatle gözden geçir, gözlerine ve el sıkışına dikkat et; sen yanılmazsın. Her şeyden önce, çocukları başlarını dik tutan ve herkesin gözüne çekinmeden bakabilen, dürüst insanlar olarak yetişir. Sana bu satırları üzülererek yazıyorum; kolay yazıyorum desem de zaten bana inanmazdın; ama kendini

üzme, gelecek olanlardan korkmuyorum. Kendi kendine her zaman, ve büyüdüklerinde çocuklara da, babalarının hiçbir zaman korkak olmadığını ve onların da olmamaları gerektiğini söyle.

... İşte bu korkunç sürüklenme on bir günden beri devam ediyor. Bugün yeniden bu satırları gönderebiliyorum. İnşallah ötekilerin tümünü almışsındır. Ben de hepsini aldım. Ama yaşam öyle güzel ki; bu günleri inşallah sükunetle geçireceğiz. Şimdi kentin tümüyle içine sürüldük. Bu lanet şehir! Son, bir an evvel gelseydi bari. Bir kez daha sana yazdığım gibi: Bırakın caddelerimde neşeyle dolaşayım...

Elveda!

Kalpten sevgilim, daima seni düşünüyorum. Bugün yemek getirirken de seni düşündüm, senin sürekli yaptığın güzel yemekleri. Çoraplarımın hepsi yırtık, öksürükten de kurtulamıyorum. Bunun için ilaç yok. Bana şurup gönderebilirsin, ama cam şişeli olmasın. Sen de üşüttün mü? Sıkı ve kalın giyin. Yeterince kömür var mı? Al.'e git, o benden mobilyası için kereste almıştı. Buna karşılık sana kömür vermeli. Paul amca herhalde pencerelere keçe çakmıştır, aksi halde bu kış için çok geç kalınmış olur. Noeli burada kutlamadım Otomobille yoldaydım ve karda saplanıp kaldık; yanlış bir yoldan gitmişiz Ama çabuk kurtulduk. Karar verdim, gelecek sene Noeli iyice kutlayacağım, o zaman sana güzel bir şey hediye ederim. Şimdi bunu yapamadığım için suç benim değil. Ruslar etrafımızı çevirmiş, Hitler bizi kurtarıncaya kadar çemberden çıkamıyoruz. Ama bundan kimseye bahsetmemelisin. Bir sürpriz olarak kalmalı.

... Birçok şeyi yutmak zorunda kaldık, bunu da yutacağız. Aptalca bir durum. Akıl almayacak kadar kötü de denebilir. Buradan nasıl kurtulurum, düşünemiyorum. Esasında bunu düşünmek benim görevim de değil ya. Biz emirle yürüdük emirle ateş ettik, emirle aç kalıyor emirle ölüyoruz; emirle kuşatmadan dışarı çıkarız. Çoktan çıkmış olabilirdik, ama stratejiciler henüz hemfikir değiller, Eğer geç kalınmadıysa bile yakında çok geç kalınmış olacak. Ama kesinlikle bir kez daha emirle yürüyeceğiz. Büyük bir olasılıkla daha şimdiden belirlenmiş bir yöne; ama silahsız ve başka kumanda altında...

Bizim oralardan, Schwaren'den, Kemner ile Ielms zar attılar. Kemner'in aylığı gitti; saat, yüzük, ayrıca borç sene-di ve evinde-ki piyanoyu da verdi. Burada, en aptalca şeyler akla geliveriyor. Merak ediyorum, kumarda yitirilen piyanonun yasal durumu ne oldu? Saat ve yüzüğü küçük şişko geri aldı. Belki yarın balıçeli evi de kazanır. Böyle devam ederlerse miras durumu nasıl halle-dilir? Bunu bilme-yi çok isterdim, ama zaman yetmeyecek. Bir çok şeyi bil-miyorum, bunun da üstesinden geleceğim. Başlangıçta söylüyordum ya zaten, bir çok şeyi yutmak zorunda kaldık. Egon'a anlat. Başlık: "Stalingrmd'da bir teğmenin tasaları." İcabında, bana öyle geliyor ki, yakında tekrar zar sesi duyulacak. Zar atmaktan daha iyisini yapabilir miyiz?

... Durumu öğrendikten sonra artık seni serbest bırakıyorum. Bu benim için kolay olmadı, ama zıtlıklar o denli büyük ki... Ben toleranslı bir kadın aramıştım, ama bu denli de değil. Anneme yazdım, ve bilmesi gerekenleri söyledim. Bana tanık göstermekten, seni kocanı aldatmaya götüren koşulları açıklamaktan lütfen vazgeç. Sana karşı kin duymuyorum ve sana, kendine iyi bir ayrılma nedeni bulup, her şeyi çok çabuklaştırmanı öğütlerim. Avukat Dr. F.'e ayrılmaya razı olduğumu yazdım. Sekiz ay sonra eve dönersem, herşeyin bana seni anımsatmasını istemiyorum. Şubat veya Marttaki iznimden de vazgeçeceğim.

..... Başçavuş Noelde sılaya izine gidebileceğimi söylemişti. Ona sözünü tutması gerektiğini söyledim, o da beni yüzbaşıya gönderdi. Yüzbaşı ötekilerin de Noelde izine gitmek istedikleri, bunu ailelerine, yakınlarına söz verdiklerini ve tutamadıklarını bildirdi. Böylece bizim gidebilmemiz için o da bir şey yapamıyor. Yüzbaşı, hâlâ yaşadığımız için sevinmemizi ve soğuk havada bu uzun yolculuğun iyi olmadığını da ekledi.

Sevgili Maria, izine gelemesem kızmamalısın, sık sık evimizi ve küçük Luise'mizi düşünüyorum. Kendi kendime, gülmeye başladı mı acaba diye soruyorum. Sizin de güzel bir Noel ağacınız var mı? Başka bir karargaha gitmezsek bize de bir tane verirler. Bundan fazlasını yazmak istemiyorum, yoksa üzülüp ağlarsın. Sana bir resim gönderiyorum, sakallı bir resmim. Üç ay evvel Harkow'da bir arkadaşım çekmişti. Burada bir sürü söylentiler dolaşıyor, hangisine inanacağımı bilemiyorum. Bazen birbirimizi bir daha göremeyeceğimizden korkuyorum. Krefeldli Heiner, bunları yazmak sadece akrabaları korkuya düşürmeye yarar diyor; ama gene de, bu gerçekse... Moria, Sevgili Maria, hep şundan bundan sözettim. Başçavuş, artık uçak kalkmayacağı için bunun eve gidecek son posta olduğunu söyledi. Yalan söylemeye dayanamıyorum. Herhalde izin işi de bir daha gerçekleşmeyecek. Seni sadece bir defa bile olsun görebilseydim... Ne denli korkunç bir şey... Yortuda mumları yakınca Stalingrad'daki babanızı düşünün.

... Perşembe günü sinemada olduğumuzu da sana yazmalıyım.

Gerçek hir sinema değildi. Yoksa siz, bizim nasıl zaman geçireceğimizi bilmediğimizi düşünebilirsiniz. "Geier-Walli"yi izledik; hepimiz döşemede miğferlerimizin üzerine oturmuş veya zenciler gibi çömelmiştik. Çok iyi bir film. Kızlarla dikkatli olmamı yazıyorsun. Burada hiç kız yok ki. Maria, sinemada iki yüz kadar erkek yalnızdık. Film, Propaganda Bölüğünden geldi. Her akşam samanlıkta oynatıyorlar. Dün Rusların köye ateş ettiklerini duydum. Ben Geier-Walli'yi eskiden, Dresden'de Hannover'de görmek istemiştım, olmamıştı. Sonra kalktım Stalingrad'da gördüm. Bu bir şaka. Eğer izinli gelirim Geier-Walli'yi gerçek bir sinemada izlerim. İnşallah film Dresden'de oynar. Samanlıkta da güzeldi. Sadece sesi iyi anlaşılamıyordu; arkadaşlar da boyuna şaka yapıyorlardı. Öyle sigara içiliyordu ki dumandan nerdeyse hiçbir şey görünmüyordu. Bir bölümü de sinemaya ısınmak ve uyuklamak için gelmişti. Stalingrad'da "Geier-Walli", bunu bep anımsayacağım.

Harbin gelmiş olması nasıl bir felaket! Bu güzel köyler onun kurbanı oluyor ve yerle bir ediliyor. Hiçbir yerde tarlalar sürülmemiş. En ürkütücüsü de o kadar insanın ölmüş olması. İşte, düşman ülkesinde gömülmüş yatıyorlar. Ne büyük felaket bu! Ama siz sadece sevinin ki savaş uzaklarda ve sevgili vatanımız Almanya'da değil. Felaketin daha büyük olmaması için savaş oralara gelmemeli. Bunun için candan minnetkar olmalı ve Tanrıya diz çökerek teşekkür etmelisiniz. Biz Volga kıyılarındayız ve nöbet tutuyoruz. Sizin için ve vatanımız için. Eğer biz burada dikilmiş olmasaydık Ruslar cepheyi yarıp her şeyi yıkarlardı. Ruslar zorba ve milyonlarca adam. Soğuk Rusları etkilemiyor. Ama biz müthiş donuyoruz. Ben bir kar kavuğunda bekliyorum ve sadece akşamları birkaç saat için bodruma sığıyorum. Bu saatlerin değerini tahmin edemezsiniz. Biz burada oldukça sizin korkmanız gereksiz. Ancak biz sürekli azalıyoruz ve böyle giderse yakında burda kimse kalmıyacak. Ama Almanya'nın çok askeri var ve hepsi de vatan için çarpışıyor. Hepimiz bir an evvel barış olmasını ve galip çıkmamızı diliyoruz, asıl sorun bu. Bize şans dileyin.

— Bu mektup bana bile zor geliyor, kimbilir sana ne denli zor gelecek. Bu mektuptakiler ne yazık ki iyi haber değil. Ama on gün beklemem, daha iyi olmasına da yaramadı. İşte, durumumuz öyle kötüleşti ki, yakında ilişkimizin tümüyle kopacağı korkusu yayılıyor. Biraz önce, bu postanın kesinlikle gideceğine güvence verildi. Başka bir fırsat daha çıkabileceğini bilsem yine beklerdim, ama bilemiyorum. İyi veya kötü içimdekini söylemeliyim. Savaş benim için bitti. Gumrak hastanesinde yatıyorum ve uçakla gönderilmemi bekliyorum. Özlemle beklememe karşın, nakil tarihi hep uzuyor. Yuvama dönmem benim ve senin için büyük sevinç. Ama eve geldiğimde beni ne durumda bulacağını bilsen, sevinemeyeceksin. Bunu düşünmek beni umutsuzluğa yöneltiyor; önünde kötürüm yatmak... Bacaklarımın koptuğunu eninde sonunda bilmelisin. Açıkça yazmak istiyorum. Sağ bacak paramparça oldu ve diz altından kesildi, sol bacak da oyluktan itibaren alındı. Başhekim takma organla sağlam biri gibi gezebileceğimi söylüyor. Başhekim iyi bir insan ve olumlu düşünüyor. Onun haklı çıkmasını ben de isterdim. İşte bunu önceden biliyorsun. Sevgili Elise, yalnız senin ne düşündüğünü de bilmek isterdim. Benim bütün gün boyunca zamanım var ve yalnız bunu düşünüyordum. Benim düşüncelerim daha çok seninle ilgili. Ölmüş olmayı da istemiştim, ama bu büyük bir günah ve böyle düşünceler açıklanmamalı bile.

Çadırda seksen kişiden fazla yatan var, ama dışarda da sayısız arkadaş yatıyor. Çadırdan onların çığlıkları ve inlemeleri işitiliyor ve kimse onlara yardım edemiyor. Yanım-

da Brombergli bir assubay yatıyor, karnından ağır yaralı. Başhekim onun yakında evine gideceğini söyledi; ama sıhhiye erine de "bugün akşama kadardan fazla dayanamaz, bırak o zamana kadar yatsın" dedi. Buna karşın başhekim iyi bir adam. Öbür tarafta, yanımda duvar kenarında, Breslulu bir asker yatıyor. Bir kolu ve burnu yok. Bana artık mendile gereksinmesi kalmadığını söyledi. Ağlamak zorunda kalırsa mendilsiz ne yapacağını sorduğumda şöyle cevap verdi: "Buradakilerin hepsi, sen ve ben de, ağlamaya fırsat bulamayacağız. Yakında bizim için başkaları ağlayacak."

... Bu mektubu benim için Axel yazıyor. Onun adı Axel değil Lachmann ve Königsberg'den. Ama biz ona Axel diyoruz. Kolum kalın sargılar içinde ve askıda, onun için yazamıyorum. Başhekim yakında eve gidebileceğimi söyledi, çok sevindim. Kolda küçük bir parça eksikmiş, başhekim bunu da söyledi. Sadece parmaklarımı oynatamayışım garibime gidiyor. Ama bahçıvan olarak parmaklarıma ihtiyacım var. Buranın toprağı yağlı ve yumuşak, Lünenburg'da işimize iyi yarardı. Dışarıda kar var, toprak görünmüyor. Dört gün önce bir metre derinlikte bir çukurdaydım. Bütün gün toprağı inceledim. İyi bir buğday toprağı; tabii, gübreden eser yok; step, gübresini kendisi yapıyor. Bu çukurdayken korktuydum. Bugün buna gülüyorum. Burada yatışım rahat değil, ama eve gelirsem o zaman çok daha fazla güleceğim. Siz hepiniz de benimle birlikte gülersiniz.

... Yanıtın elimde. Herhalde bir teşekkür beklemezsin. Bu mektup kısa olacak. Bana yardım etmeni rica ettiğimde düşünmeliydim: Sen mutlak bir "dürüst" idin ve öyle kalmıştın. Bu, annem ve ben için meçhul değildi. Ama "dürüstlüğüne" oğlunu kurban edeceğin akla gelmezdi. Bu stratejik anlamsızlık için ölmeye değmeyeceğini düşünerek, beni buradan kurtarmanı rica ettim. Bir sözcük söyleyerek beni kurtaracak bir emir çıkarmak senin için o kadar kolaydı ki. Sen durumu anlamadın, pekala baba.

Bu mektup yalnız kısa değil, sana yazdığını son mektup da. İstesem bile mektup yazmak için ırtık olanağım olmayacak. Seninle bir daha karşı karşıya gelmek ve düşündüklerimi söylemek de düşünülemez. Ve ne ben, ne de bir mektup bir daha sana seslenemeyeceği için, 26 Aralıkta sözlerini anımsatıyorum: "Sen gönüllü asker olacaksın. Barışta sancak altında durmak kolaydır ama savaşta ünü yüksekte tutmak zordur. Sen bu sancağa sadık kalacak ve onunla zafere ulaşacaksın". Bu sözcükler senin son yıllardaki genel tutumundan çok daha açık anlamlıydı. Sen bu sözlerini yeniden anımsamak zorunda kalacaksın, çünkü Almanya'daki her akıllı başında insanın, bu savaşın çılgınlığını lanetliyeceği gün yaklaşıyor. Ve sen, benimle birlikte galip gelecek olan sancak üzerine sözlerinin ne kadar kof olduğunu da anlayacaksın. Zafer yok bay general, yalnızca düşen sancaklar, şehit olan insanlar var, ve sonunda ne sancaklar ne de insanlar kalacak. Stalingrad askeri bir zorunluluk değil, politik bir serüvendir. Ve bu deneyimi oğlunuz paylaşıyor bay general. Siz onun yaşam yolunu engelle-

diniz; o, aksi yöndeki ikinci yolu seçecek, cephenin öteki tarafındaki, ama yine yaşama götüren yolu.

Sözlerinizi düşünün, ve her taraf çökünce umarım ki sancağı anımsar ve onun altında durursunuz.

... Bugüne dek kaç mektup yazdım? Hesabıma göre bugünküyle 38 oluyor. Ağustosta bana bir haberleşme defteri tuttuğunuzu; adresleri, özellikleri, mektup arkadaşınızı ne zaman tanıdığınızı, dostluğun nasıl devam ettiğini gösterir gerçek bir insan kartotektiki düzenlediğinizi yazmıştınız. Bu beni çok eğlendirmişti. Benim gönderdiğim resmi de karta eklediniz mi? Benim mektup kayıtlarım çok hatalı. Sizin kayıtlar kesinlikle benim cep takvimine attığım çiziklerden daha sağlamdır. Sonuç olarak, 36 veya 37 mektup yazmanın pek önemli değil. Ben sizin 5 numaralı mektup arkadaşınızım. Aldığınız mektupların hepsini okumak ilginç olmalı. Çünkü bunlar bütün savaş alanlarından geliyor. Savaş biterse, sizin mektuplardan oluşan önemli bir anı kitabınız olacak. Bu Noelde sizinle Karlsruhe'de ilk defa buluşmak istiyordum ve bu olmadı. Geleceği de çok karanlık görüyorum. Hemen hemen umut verecek hiçbir şey yok. Tanrıya şükür bu cümleyi aşabildim. Buluşmamıza ve yeni yıla ait tasarılarımızdan hiçbirini gerçekleştiremeyecek.

Kızım, bu bir şanssızlık. Olanları bir şey yapamadan sadece seyretmek zorunluluğu budalaca bir şey ve uzadıkça insanı deli ediyor. Eylülde kolumda şarapnel parçaları varken memlekete sıvışmalıymışım. Ama ben Stalingrad alınırken orada olmak istemiştim. Bu aptalca istek için sık sık pişmanlık çektim.

Benden çok neşeli mektuplar aldınız, benim her zaman için şa-kacı biri olduğumu kabul edersiniz; ama şimdi şakayı sürdürecektir zaman değil, iş ciddileşiyor.

Haberleşme defterinizin altıncı sütununa ne yazacaksınız-

nız acaba? Hiçbir şekilde "Büyük Almanya için" v.s. yazmayın, çünkü bu doğru değil. Bana sorarsanız "Bilmem kaçınıcı Hanna için" yazın. Umarım benim tavrımı zevzekçe bulmuyorsunuz. Öteki mektup arkadaşlarınızdan da söz edeyim. Günün birinde onlardan birkaçı kesinlikle eksilerek, ama başka şekilde: Birdenbire yazmaz olacaklar. Mektuplarının ardı sessizce kesilecek. Ben ise, uygun bir dille bildiriyorum: Bayan Hanna, bu size son mektubum. Elveda; görüşme umudumuz, bu tümüyle tek yönlü, budalaca savaşın kurbanı olacak. Elveda; ve son verirken, bana sevgiyle harcadığınız zaman için kalpten teşekkürler. Önce "israf ettiğiniz zaman yazacaktım, ama yeniden düşündüm ki bu bir zaman israfı değildi; çünkü sizin mektuplarınızla çok mutlu oluyordum.

... Bugün Hermann ile konuştum. Bizden birkaç yüz metre uzakta cephenin güneyinde kalıyorlar. Onun Alayından fazla kimse kalmadı. Ama fırıncı B.'nin oğlu henüz sağ. Hermann, anne-babamızın öldüğünü haber verdiği mektubunu da aldı. Onunla bir kere daha konuştum. Ben de dayanma gücümün sınırında olmakla birlikte, onun büyüğü olduğum için onu avutmaya çalıştım. İkimizin, Hermann ve benim, bir daha eve dönemiyeceğimizi anne ve babamın öğrenmemiş olması daha iyi oldu; ama senin bundan sonraki yaşamında, dört ölünün yükü çok ağır olacak. Sen ilahiyatçı olmak istiyordum; baba bir ev sahihi olmak, ve Hermann da daha sonra eve bir fıskiye yapmak istiyordu. Bunların hiçbiri olmadı. Sen bunların ne hale geldiğini, biz de buraların nasıl olduğunu çok iyi görüyoruz. Hayır, tasarladığımız planların hiçbiri gerçekleşmedi. Anne ve babamız evlerinin enkazı altında yatıyor ve biz, söylemek acı gelse de, birkaç yüz veya daha fazla insan, çemberin güneyinde bir boğazın içindeyiz. Yakında bu boğazlar karla dolacak.

... Düşünüyorum da, etrafı araştırmaya ilk olarak burada başladım; olumlu bir sonuç yok. Araştırmayı sık sık yapmak gerekli ama bu zaman alıyor. Esasında bu o kadar önemli değil çünkü ben bu savaşta, özellikle Stalingrad'da, olduğu kadar çok zamana hiçbir zaman sahip olmadım. Birkaç gün evvel rahiple konuştum, konuşmamız uzun sürdü; ama bana göre felaket, teselli imkanından daha büyük görüldüğü için, aynı düşüncede birleşemedik. Rahibin kanısına göre, bizim burada geldiğimiz noktada artık felsefe bitmeli, din başlamalıdır. İkimizden biri kesinlikle haklı ve kendi kendime, bu, durumuna göre mi değişir diye soruyorum. Sürekli olarak düşünüyorum, kuruntulara kapılıyorum ve saatlerce koruganda oturuyorum.

Çok sayın gizli polis şefi; bizim kon uşulacak özel konularımız yok, ve ben arkadaşlarım gibi aile bağlarıyla sarılmış olmadığımı seviniyorum. Karısı, çocukları ve daha kimbilir kim için duyulan bu sürekli korkular, insanı umutsuzluğa düşürebilecek müthiş ve kesinlikle üzücü bir dert olmalı. Konuşulanları her gün dinliyorum. Bunlar bazen acıklı bazen gülünç şeyler, ama tümüne öyle önem veriliyor ki; belki de benim gibi yalnızlar; öyle geliyor. Dükkanlarından konuşuyorlar, evlerinde hasar olup olmadığını soruyorlar ve gidecek gelecek paketleri hakkında endişeleri var. Stalingrad'dan gönderilen paketlerin içinde ne olabilir diye de düşündüm. Yanımda Lüdenscheidli bir arkadaş yatıyor, her mektubunda kedinin nasıl olduğunu soruyor. Tuhaf! Para, meslek, mal. Ama her şeyden önce kişisel yazgı hakkındaki korku; ve bu korku, mektuplarının

bir çoğunda mevcut. Davranışları karşısında tiksintiden titreyebilirdim. Bir saat önce korugandan bir arkadaş, bir yüzbaşı, Rusların kuzeyde yarıldığını duyup duymadığımızı sordu. Sanki bu, durumu birazcık değiştirebilirmiş gibi. Hep çekilip ortada toplanıyorlar. Telaşlarına bakarsan, bir kurtuluş çaresi aradıklarını düşünebilirsin. Ama onların isteklerine uygun bir kurtuluş çaresi yok. Korkuları, eğer varsa, düşünce ve bilinçlerini ellerinden almış; ne kadar erkeklikten uzak ve gülünç davrandıklarının farkında bile değiller. Görüş alanım sadece yüz metre, ve yaklaşık olarak yüz kişiyi gözlemleyebiliyorum. Hepsi birbirinin aynı. Yani korkak. Çok defa tepeden aşağı yuvarlanarak veya topallayarak biri geliyor cepheden, içeriye erişebilirse şaşkınca başını sallıyor. Bu adamlarla biz hiçbir savaşı kazanamayız, bu savaşı ise asla. Hiç olmazsa cephenin durumunun, bu çeşitli birliklerden dağılmış çaresiz yığınınkinden farklı oluşu iyi. Kendi kendime acaba benim durumum ne olacak diye soruyorum. Ben cesurum, veya bilmem bu nasıl isimlendirilir. Ben cesurum, çünkü ürkütölmüş bir tavuk gibi oraya buraya koşmuyor, gıdaklayarak kümeden kümese kaçmıyorum. Ben cesurum çünkü dedikoduları toplayıp yaymıyorum, geceleri sakın uyuyabiliyorum, bugün veya şu gün neyi yapacağım hakkında nutuk çekmiyorum.

Sayın gizli-polis şefi, Stalingrad Alman halkı için iyi bir ders oldu. Yazık ki onu yaşayarak ders alanlar, üzerinden zaman geçince onu değerlendirmekte zorluk çekecekler. Neticeyi korumak gerekirdi. Ben yazgıcı biriyim, kişisel gereksinimlerim o denli az ki, her an, kapıya gelecek ilk Rus'u karşılayıp, sırt torbamı alarak onu izleyebilirim. Ben ateş etmeyeceğim, hem ne için? Tanımadığım bir ikisini

öldürmek için mi? Kendimi de vurmayacağım, niye hem? Bununla birine hizmetimi mi kanıtlayacağım, Bay Hitler'e mi? Savaşta olduğum dört ay içinde, yüz yıllık yaşamda bile öğrenemiyeceğim o kadar çok şey öğrendim ki. Sadece, koşulların zorladığı bir şeye üzülüyorum: Son günlerimi böylesine zavallı bir topluluk içinde geçirmekte oluşuma.

Bizim ne olacağımızı kimse bilmiyor, ama olursa olsun sonumuzun geldiğine inanıyorum. Bunlar sert sözcükler ama ne kastettiğimi anlatmalıyım. Her şey, vedalaştığım ve asker olduğum günden beri değişti. O zamanlar ilerde her şeyin kesinlikle iyi olacağına dair bin bir umut ve olasılıkla beslenen düşün içinde yaşıyorduk. Ama daha, karı koca olarak iki aylık mutluluğumuzun avuntusu olacak ayrılık tümcelerimizin ardında bile, kötürümleştirci bir endişe gizleniyordu. Hâlâ mektuplarından birisini anımsıyorum; unutmak için en çok yüzünü ellerinin içine almayı istediğini yazıyordun. Ve ben de bunun gerekli olduğunu ve doğuda gecelerin memlekettekinden daha karınlık ve zor olduğunu yazmıştım. Doğudaki karanlık geceler sürüyor ve o zamankinden daha da karanlık oldu. Böyle gecelerde çoğunlukla insan, yaşamın derin anlamını sezmek, öğrenmek istiyor ve bazen yanıt da alınıyor. İşte, aramıza zaman ve uzaklık girdi ve ben, bizi sonsuza dek kendi küçük dünyamızdan ayırıp daha büyük, daha tehlikeli, yıkıcı bir dünyaya götüren eşiği aşmak üzere olduğumu anlıyorum. Eğer savaş günlerini sağ olarak arkamda bırakmış olsaydım o zaman gerçek ve derin anlamıyla karı-koca olmanın ne ifade ettiğini ancak anlamış olacaktım. İşte sana bu son satırların gittiğini, onu da biliyorum.

... Son gecelerde, bana bile dayanılmaz gibi gelecek kadar çok ağladım. Bir arkadaşı da ağlarken gördüm, ama başka bir nedenle. O, sahip olmakla gurur duyduğu tankının yitirilişine ağlıyordu. Kendi zayıflığı ne kadar anlaşılmasa da geliyorsa, bir insanın ölü bir savaş aracına yas tutabilmesi de bana anlamlı geliyor. Ben askerim ve arkadaşım için bir tankın bir araç olmadığına inanmak isterdim. Genellikle dikkate değer olan, iki insanı ağlatan koşulların varlığı. Ben her zaman kolay ağlamaya eğilimliyimdir; sarımsı bir olay, soylu bir hareket beni ağlatırdı. Sinemada böyleydi veya bir kitap okurken, bir hayvanın eziyet çektiğini görürken de. Çevremden kopar, hislerimi gördüklerim ve duyduklarım ile paylaşırdım. Buna karşın yitirilmiş maddi değerlerin eksikliğini duymazdım. Yani yakıtsız, stepin ortasında durduğundan top olarak kullanılan ve bu nedenle kolayca tahrip edilen bir tank için ağlayamazdım. Buna karşın, kusursuz bir insan ve yiğit bir askerin, katı yürekli ve boyun eğmez birinin, çocuk gibi ağlaması üzerine, bütün gece gözyaşlarım aktı.

Salı günü tankımla iki T 34'ü tahrip ettim. Merak nedeniyle bizim hatların gerisine gelmişlerdi. Çarpışma etkili ve olağanüstü idi. Daha sonra tüten yıkıntının yanından geçtim. Tankın kapağında baş aşağı bir gövde sarkıyordu. Ayakları kapağa sıkışmış, dizlerine kadar yanmıştı. Vücut yaşıyor, dudakları inliyordu. Müthiş acı çekiyor olmalıydı ve onu kurtarma olanağı yoktu. Bu olanak olsa bile saatlerce acı çektikten sonra ölmüş olacaktı. Onu öldürdüm ve hemen yanaklarıma göz yaşları aktı. Üç gecedен beri, ka-

tili olduğum Rus tankçısı için ağlıyorum. Gumrak önündeki mezar haçları beni ve birçoklarını ürkütüyor, arkadaşlar onları dudakları sıkılmış seyrediyorlar. Sevgililerim; size, evime gelsem bile, sükunetle uyuyamayacağımdan korkuyorum. Benim yaşamım korkunç bir tenakuz, psikolojik bir gariplik.

Şimdi bana, dördü Rus olan sekiz kişiyle, ağır bir tank-savar topu verdiler. Biz dokuz kişi topu mevziden mevziye sürüklüyoruz. Her mevzi değıştirdiğimizde bir tank yanıp yerinde kalıyor. Şimdiye kadar 8 tank oldu; düzine tamamlanacak. Fakat sadece üç mermi kaldı ve tanka ateş etmek bilardo oynamaya benzemiyor. Geceleri ama, bir çocuk gibi durmadan ağlıyorum. Daha neler olacak acaba?

... Dünya üzerinde yalnız olan, tanınmayan birine bir yıl önce mektubunuz gelmişti. Onu elime alarak, uzun kış günlerinde mektuptan bana gelen kalp atışlarını dinledim; köylülerin ve hayvanların, bitkilerin ve tepelerin lodos ve çığ gürlemelerinin kalp atışını. Bu mektupların meçhul askere teşvik, kuvvet, inanç, cesaret vermesi için, siz devamlı yazıyordunuz. Size bugün itiraf etmeliyim ki, teşvik, kuvvet ve hatta cesareti hep sizin satırlarınızdan sağladım. Ama iyi şeylere duyulan inanç öldü. Otuz gün içinde benimle birlikte ölecek olan yüz bin kişi gibi ölü o. Bugünkü mektup iki nedenle yazıldı. Birincisi, yazdığınız meçhul asker, askerler arasında âdet olduğu gibi, size veda etmeli, ki bu mektupla ediyor; ikincisi, inanç vermek isteyeceğiniz düşüncesi.

Bayan Adi, en önemli neden bu ikincisi. İnanç kağıt üzerinde gösterilebilir; ama inanç buradaki gibi, Volga kıyısında yerlebir edilmiş bu kentteki gibi, pazara çıkarılmış ve ticareti yapılmışsa, eğer buradaki gibi, iyi şeylere duyulan inancın yararsız ve çar-çur edilmiş zaman olduğu biliniyorsa, o zaman bu inanca ikna etmeye uğraşan herkesi uyarmak zorunludur.

... Sabahleyin mektup yazabileceğimiz söylendi. Bunun sonuncu olacağını kesinlikle bildiğim için, "sadece bir kez daha" diyorum. Benim sürekli iki kişiye, iki kadına yazdığımı biliyorsun; "öteki" ne ve sana. Ama sana çok daha az. Senden çok uzaktım ve son yıllarda Carola bana senden daha yakındı. Bunların niye böyle olduğunu, böyle olması gerektiğini yinelemiyelim. Ama bugün yalnızca birine yazmak üzere kader tarafından seçme zorunda bırakılınca, mektubum altı yıldır karım olan sana geliyor.

Sevdiğin adamın son mektubunun sana yazılmış olduğunu öğrenmen seni sevindirecek; mektubu Carola'ya yazarak, benim selamlarımı sana söylemesini isteyemedim. İşte son isteklerimi kapsıyan şu son saatte senden rica ediyorum, Erna, alicenap ol ve yaşamda sana ne haksızlık yaptıysa bağışla; ona git (ailesinin yanında oturuyor) ve ona, kendisine çok teşekkür ettiğimi ve ona seninle, karım-la yani, selamlarımı gönderdiğimi söyle. Onyn benim için son zamanlarda çok şey ifade ettiğini ve yurda döndüğüm taktirde ne yapacağımı sık sık düşündüğümü söyle. Ama ona, senin benim için ondan daha çok şey ifade ettiğini ve benim yurda dönme olanağı kalmayışına çok üzülmememe rağmen, üçümüzü de korkunç eziyetlerden kurtaran yazgının çizdiği yol nedeniyle memnun olduğumu da söyle.

Tanrı yazgıdan daha mı büyük acaba? Ben çok sakinim, ama söylenmesi gereken her şeyi bir saat içinde söylemenin ne kadar zor olduğunu bilemezsin. Yazılacak çok şey olabilirdi, sonsuz çok, ama bu kadar çok olduğu için anlayışlı olmalı, kalemi kağıt üzerinde çok uzun bırakmamalı

ve kalemi elden bırakmak için en uygun zamanı seçmeli. Benim şimdi hayatımı bıraktığım gibi.

Bizim bölükten 5 kişi kaldı, Wilnsen de sağ. ötekilerin hepsi "çok yorgun" düştüler. Dehşeti tanımlamak için güzel bir deyim değil mi? Ama bunlar kimi ilgilendirir ve bunları bilmenin sana ne yararı var? Beni anılarında, senin kocan olduğumu en sonunda anlayan, senden bağışlanmamı beklemekle kalmayıp, Carola dahil tanıdığım herkese, seni benden koparan dakikalarda sana giden yolu bulduğumu söylemeni rica eden bir insan olarak, içinde koru.

... Sana uzun bir mektup yazmak istiyordum, ama düşüncele-
rim, topçu ateşiyle yıkılan evler gibi birbirine karışıyor. Daha on
saatin var, o zamana kadar bu mektup postaya verilmiş olmalı.
On saat, eğer bekleyerek geçiyorsa uzun zamandır, ama sevili-
yorsa kısadır. Sinirli değilim. Aslında, ilk defa doğuda gerçek-
ten sağlıklı oldum; üşütmeyi, nezleyi unuttum artık, bu savaşın
bana hediye ettiği biricik iyi şey. Onun bana bir hediyesi daha
va: Seni sevdiğimi anladım. Gariptir, insan bazı şeylere onu yi-
tirmek üzere olduğu zaman önem veriyor. Kalpten kalbe giden
köprü, uzaklığın genişliği üzerinde uzanıyor. Bu köprünün üze-
rinde sana günlük yaşamdan ve burada yaşadığımız dünyadan
yazıyorum. eğer eve dönersem sana gerçeği söylemek istiyor-
dum ve sonra artık savaştan bir daha hiç konuşmazdık. İşte ger-
çeği daha önce öğreneceksin, son gerçeği: Artık mektup yaza-
mıyacağım. Kıyıları oldukça, köprüler daima olacaktır; bizim bu
köprüleri geçecek cesaretimiz olmalı sadece. Şimdi bir köprü
sana uzanıyor, öteki sonsuzluğa; sonuçta bunların benim için bir
farkı yok. Yarın son köprüyü geçiyorum; bu ölümün edebiyat-
taki tanımı, ama sen bilirsin ki sözcüklerden ve uyumdan duyulan
zevkle, bazı şeyleri değişik anlatmaktan hoşlanırım. Ellerini
uzat ki yolum o kadar zor olmasın.

... Sevgili baba. Tümen büyük savaş için derlenip toparlandı, ama büyük savaş olmayacak. Sana daireye yazdığım için hayret edeceksin ama bu mektupta söyleyeceklerim sadece erkekler arasında konuşulacak şeyler. Bunları, sana uygun gelen şekilde anneme aktarırsın. Bugün mektup yazabileceğimiz söyleniyor burada. Bu, durumu bilen biri için yalnızca bir kez yazabileceğimiz anlamına gelir.

Sen Albaysın sevgili baba ve kurmaysın. Sen bunun anlamını bilirsin ve beni duygusal görünebilecek açıklamalar yapmaktan kurtarırsın. Sonumuz geldi. Zannederim aşağı yukarı sekiz gün daha sürer, sonra ilmek kapanır. Arazideki durumumuzun lehinde ve aleyhinde olabilecek nedenleri aramak istemiyorum. Bu nedenler şimdi tümüyle önemsiz, ayrıca yararsız; ama bu konuda bir şey söylemek gerekirse tek şey söyleyebilirim: Durumumuz için açıklamayı bize sormayın, bunun sorumlularında arayın. Ensenizi kuvvetli tutun Baba, sen ve seninle aynı görüşte olanlar. Tetikte olun da vatanımız daha büyük bir felakete uğramasın. Volga kıyısındaki cehennem size bir uyarı olmalı. Sizden rica ediyorum, bu gözlemi kulak ardı etmeyin.

Ve şimdiki durum. Tümenden 69 kişinin eli silah tutuyor. Bleyer henüz sağ, Yartlieb de. Küçük Deugen iki kolunu yitirdi, yakında Almanya'da olur herhalde. Onun işi de bitik. Sizin için bilmeye değer ayrıntıları ondan sor. D..'nin artık umudu kalma-dı. Onun, durum ve sonuçları hakkında ne düşündüğünü bilmek isterdim. Henüz iki makinalı tüfek ve 400 mermimiz var. Bir ha-van ve 10 mermisini de eklemeli. Bundan başka, açlık ve yorgunluk.

Berg 20 kişiyle çemberi yarmaya girişti, emirsiz. Ne olacağını üç gün içinde bilmek, üç haftada bilmekten daha iyi. Onu ayıplamıyorum.

Sonunda kişisel konular: Her şeyin uygun bir biçimde sona ereceğinden güven duyabilirsiniz. 30 yaşında biraz erken, biliyorum. Duygusal olmamalı. Lydia ve Helen'in ellerini sıkarım. Anneye öpücük (dikkatli ol yaşlı bey, kalp hastalığını düşün). Gerda'ya öpücük. Ötekilerin hepsine selamlar.

El miğfere Baba, üstegmen sana veda ediyor.

Düne ait bir gün. Ocak 1943. Hitler Faşizminin tüm dünyaya saldırdığı yıllar. Avrupa çığnenip geçilmiş. Rusya stepleri aşılmış, Alman orduları Stalingrad kapılarında. Tarihin en acımasız kuşatması...

Kuşatma altındaki yaşama bakan bir Alman asker:
"Ölüm. Bir geberme, açlıktan ölme, donma, yeme ve içme gibi biyolojik bir olaydan başka bir şey değil. Sinekler gibi ölüyorlar ve kimse onlarla ilgilenmiyor, gömmüyor. Kolsuz bacaksız ve gözsüz, deşilmiş karınları ile her yerde yatıyorlar." diyor.

"Bunlardan DÜNYANIN EN GÜZEL ÖLÜMÜ'nü olanaksız kılmak için bir film çevirmeli." diye düşündüğü anda ise kuşatanların arkadan çevrildiği haberi duyulur. Film tersine dönmüş, kuşatanlar kuşatılmıştır artık. Ve çıkış yoktur bu çemberden!...

Hitler'in askerlerine en dramatik emir duyurulmuştur:

"kuşatma altındaki askeri havaalanından son kez kalkacak posta uçağına son mektuplarınızı yazarak verebilirsiniz." ...

Bu kitaptaki mektuplar, avcılarının av olduğu ve onlar için ölüm saatinin tik-taklarının geri saymaya başladığı sırada; dünyanın hakimi olma ve yeni bir düzen getirme savıyla yola çıkanların, denizin bittiği yerdeki son sözlerinden oluşuyor.

O zaman bu mektuplar da, yazarları da adresine ulaşamadı. Şimdi size ulaşıyor... Bu yüzleşmeyi ve sorgulamayı paylaşın diye...

Dünü bugüne bağlayarak yeniden, yeniden okunacak duygululukta...

Yine Papirüs'ten...

5 YTL
5.000.000 TL

